

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен
„доктор“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8. Икономика

Научна специалност: Организация и управление на производството
(селско стопанство и подотрасли)

Автор на дисертационния труд: Кимете Гаши Брайшори, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет – Пловдив

Тема на дисертационния труд: „Агромениджмънтът като фактор за развитие на селското стопанство в Косово“

Рецензент: проф. дн Димитър Иванов Костов, 3. Социални, стопански и правни науки, 3.8. Икономика

определен за член на научното жури със Заповед № РД – 16/521 от 22.04.2025 г. на Ректора на АУ – Пловдив.

1. Кратко представяне на кандидата

Кандидата е завършил през 2005 г. в университета в Прищина факултета по машиностроене със специалност инженер, а през 2013 г. е придобил магистърска степен. През 2016 г. е придобил и магистърска степен по икономика и е завършил специалност право.

Има голям трудов опит в транспортното министерство като експерт и административен ръководител. От 2019 г. е правен консултант в министерството на правосъдието.

Член е на редица национални комисии в областта на транспорта и правосъдието. Ползва албански и английски език.

2. Актуалност на проблема

Косово е с големи възможности за развитие на селското стопанство. Нейното разположение ѝ позволява да има сътрудничество в търговията със селскостопански продукти с почти всички страни от района. Добрите природни и климатични условия са фактор, който позволява селското стопанство на страната да бъде с голям дял в икономиката на Косово.

Конкурентоспособността на селскостопанския сектор е от голямо значение за фермерите. Това се отнася особено за малките семейни ферми. По отношение на отрасъла от най-голямо значение са вътрешните фактори свързани с организацията на управлението на фермите. Това показва, че настоящата разработка има теоретично и практическо значение.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследването

Целта на изследването е ясно определена и конкретизирана в заглавието на разработката.

Основната цел е насочена към оценяване ролята на управлението за повишаване на производителността и конкурентоспособността в селскостопанския сектор на Косово. Тя е свързана с идентифициране и анализиране актуалните тенденции в отрасъла.

Хипотезите са включени в две групи като обща и специфични.

Основната хипотеза изучава ефективността на управлението на селското стопанство, повишаване на неговата ефективност и конкурентоспособността за тази цел.

Специфичните хипотези са свързани с управлението на семейните ферми. С държавната намеса в сектора и с установяване на проблемите в самите ферми. Изучава се и управлението като конкурентно предимство за постигане на високо качество и икономически успех.

Методите като основна част на методиката на самата разработка са както традиционни, така и съвременни.

Традиционните методи са използвани за събиране на информация и нейното обработване.

Съвременните методи са използвани за разработване на бизнес модели на иновациите и стратегии на съвременното управление в селското стопанство.

Предмета и обекта на изследването са посочени както в заглавието на разработката, така и в нейната обосновка.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати

Общият обем на дисертационния труд е от 234 страници. Материалите са онагледени чрез 24 илюстрации, 28 фигури и 10 таблици.

Структурата на разработката е изложена в седем части, които включват теоретико-методическия подход на изследването, съвременните тенденции за развитието на селското стопанство, характеристиката на управлението, бизнес моделите и съвременната характеристика на управление на селското стопанство на Косово.

Емпиричните изследвания са проведени чрез анкети и тяхното анализиране е представено много добре в голям брой фигури и таблици.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература

В теоретико-методичната част на разработката е направен доста подробен и добър анализ на литературата в областта на селското стопанство, неговата конкурентоспособност и ефективност на разработката.

Приносен момент на дисертационния труд в тази част е много добре направения аналитичен анализ на вида на функциите на управление на селското стопанство. Съгласно анализа на разработките по този въпрос от други автори докторанта ги групира в три основни групи.

- Икономически
- Екологични
- Социални

Разглеждайки подробно всяка една от тези групи, автора счита, че на първо място трябва да се отдели внимание на тяхното влияние върху развитието на икономиката. Според него влиянието на факторите трябва да се разглежда за по-дълъг период от време и да се намери тяхното най-добро съчетание.

С особено внимание докторанта разглежда въпросите на хоризонталната и вертикална координация в земеделието. Всички тези въпроси той свързва и с качеството на храните.

Анализът на литературните източници се свързват със съвременните тенденции за развитие на селското стопанство и особено с устойчивото развитие на земеделието и концепцията за зелената икономика.

Принос на автора в тази част на разработката е представената схема за целите, стратегиите и областите на действие за постигане на устойчиво земеделие. Той счита, че устойчивото земеделие по същество е интегрирана система с дългосрочни цели.

Анализът на въпросите на устойчивото развитие на земеделието автора умело и компетентно ги свързва с кръговата икономика. Считам, че този анализ на докторанта е принос в дисертационния труд.

Въпросите на характеристиката на управлението са представени много добре чрез функциите, иерархичната структура и критериите за успех. Анализът е обобщен и представен като предпоставка за постигане ефективността на управлението на земеделието.

Автор на разработката е представил много добре аргументирана схема за повишаване ефективността на управлението в земеделието, посочвайки че тази схема трябва да доведе до постигане на максимална печалба, подобрена производствена структура, намалени производствени разходи и рационално използване на суровините в производството.

Според докторанта при характеристика на решенията е необходимо да се посочат способностите, които придобиват фермерите за да изпълняват поставените задачи и достигат необходимите цели. Решенията, които се вземат позволяват да се придобие способност за по-добра комуникация с околната среда и повишаване качеството на управленческите решения.

Въз основа на задълбочения анализ на теоретико-методическите постановки, докторанта представя бизнес-модел на управление на иновациите в селското стопанство. Тук могат да се посочат приносни моменти на разработката по отношение на основните характеристики на традиционното и модерното земеделие.

В представения бизнес-модел са посочени различията на двата вида характеристики на земеделието.

Принос на разработката е бизнес модела за развитие на земеделието с направена характеристика конкретно за Косово. Тази характеристика включва възможностите и начините фермерите в Косово да се адаптират към изискванията на глобалния пазар.

Практическата част на дисертационния труд включва емпиричните изследвания с анализ на дейността от информацията на 48 семейни ферми. Особеното в това изследване е, че стопанствата имат самостоятелно реализиране на своята продукция в търговски вериги или чрез кооперативни канали.

Проучването на материалите от анкетите е чрез анализ на десет показателя свързани с ефективността на управление на земеделските стопанства. Показателите са свързани с управлението на семейните ферми, които включват и очакванията за намеса от страна на държавата. Автора е включил в показателите и връзката между качество и бизнес модел.

Обобщаването на материалите от анкетното проучване е показало склонността към управление на семейните ферми към предизвикателствата, свързани с достъпа до ресурсите и несигурността на пазара.

6. Приноси на дисертационния труд

Приемам справката за приносите, но ще ги подреда в следния ред:

Научно-теоретични

- Формулиране на основните функции на селското стопанство като отрасъл.
- Идентифициране на ключовите фактори, допринасящи за повишаване на селскостопанската производителност и конкурентоспособност.
- Оценка влиянието на конвенционалните и устойчивите земеделски практики за ефективността на селскостопанското производство.

Научно-практични

- Анализ на селскостопанското производство и ролята му за икономическото развитие на Косово.
- Анализ на характеристиките на управление на селскостопанското производство на Косово.
- Изследване на съвременните тенденции на развитие на селското стопанство в Косово.

7. Критични бележки и въпроси

Въпрос:

Има ли в Косово форми на вертикални предприятия по селско стопанство между производители и преработватели на селскостопанска продукция?

Препоръка:

Материалите от анализа и изводите по тях на анкетните карти би било добре да се предоставят на анкетираните ферми за информация.

8. Публикувани статии и цитирания

Докторанта е публикувал необходимия брой статии по дисертационния труд. Те са свързани изцяло с материалите по разработката.

Автореферата е изготвен съгласно нормативните изисквания и материалите в него отговарят напълно на съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационния труд представен от Кимете Гаши Брайшори е напълно завършено научно изследване с практическа стойност.

Въз основа на научените и приложени от докторанта различни методи на изследване, правилно проведените изследвания и направените обобщения и изводи, считам че представения дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилниците за приложението му, което ми дава основание да го оценя ПОЛОЖИТЕЛНО.

Позволявам си да предложа на почитаемото научно жури също да гласува положително и да присъди на Кимете Гаши Брайшори ОНС „доктор“ по научната специалност : „Организация и управление на производството (селскостопанско и подотрасли).

05.2025 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

проф. дн Димитър Костов